

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้คิดก้าวหน้าของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาตามลำดับดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้คิดก้าวหน้า ความเป็นผู้คิดก้าวหน้าในพยาบาลวิชาชีพ ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นผู้คิดก้าวหน้าของพยาบาลวิชาชีพ และการประเมินความเป็นผู้คิดก้าวหน้า

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้คิดก้าวหน้า

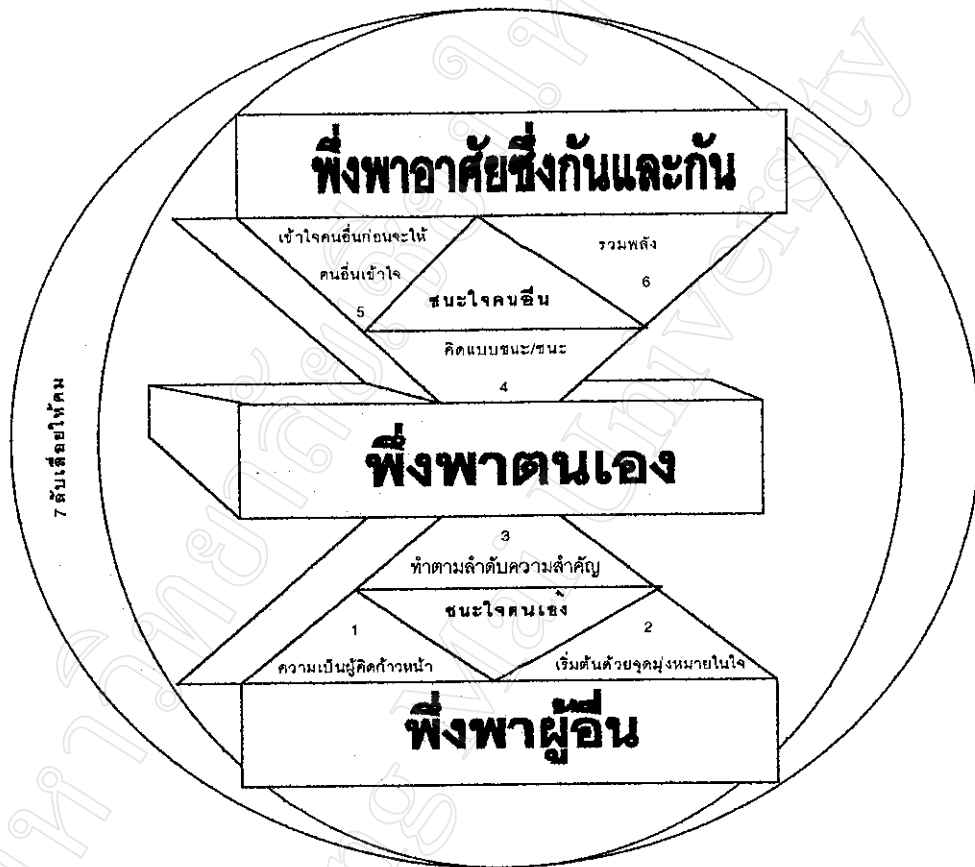
ความหมายของความเป็นผู้คิดก้าวหน้า

ความเป็นผู้คิดก้าวหน้า (Being proactive) เป็นคำที่ไม่พบในพจนานุกรม แต่เป็นคำที่ถูกกล่าวถึงค่อนข้างบ่อย และโดยส่วนใหญ่ใช้กล่าวอ้างขึ้นมาโดยไม่มีการอธิบายถึงความหมายของคำ โควี (Covey, 1989) ได้อธิบายความหมายของความเป็นผู้คิดก้าวหน้าว่า เป็นการที่บุคคลมีอิสระในการหาทางเลือกของตนเอง เป็นผู้มีความรับผิดชอบในชีวิตตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกได้อย่างอิสระโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นจากสังคมหรือสิ่งแวดล้อม และไม่ขึ้นกับเงื่อนไขใดๆ แสดงออกโดยการเป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้กระทำที่มุ่งเน้นที่ขอบเขตที่สามารถทำได้ ซึ่งรวมทั้งการขยายขอบเขตที่ตัวเองสามารถทำได้ ซึ่งการขยายขอบเขตที่ตัวเองสามารถทำได้นี้ ครอบคลุมการกระตุ้นผู้อื่นให้เห็นขอบเขตและขยายขอบเขตที่เขาสามารถทำได้

แนวคิดพื้นฐานของความเป็นผู้คิดก้าวหน้า

โควี (Covey, 1989, 1991) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่างๆ รวมทั้งการสังเกตด้วยตัวของเขาเอง เกี่ยวกับพื้นฐานในการเป็นคนที่มีประสิทธิภาพ โดยศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในการดำเนินชีวิต เขาพบว่าบุคคลที่มีประสิทธิภาพไม่ได้มีเพียงแต่คุณลักษณะ และบุคลิกภาพเท่านั้น หากแต่เป็นบุคคลที่มีการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และในการพัฒนานั้นใช้วิธีการที่เริ่มต้นที่ตัวของตัวเองก่อน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ซึ่งมีการพัฒนาไปตามลำดับ อีกทั้งยังมีการปรับเปลี่ยนตัวเองใหม่ไปเรื่อยๆ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของตนเอง ด้วยเหตุนี้โควีจึงได้เขียนหนังสือเรื่อง 7 อุปนิสัยเพื่อความสำเร็จของบุคคล (The seven habits of highly effective people) ซึ่งเป็นเรื่องของการทำงานตามหลักการ โดยมีพื้นฐานอยู่ที่การแก้ปัญหามีอยู่ในตัวของตัวเองก่อน ด้วยการเอาชนะในตัวเองให้ได้ก่อนที่จะเอาชนะใจคนอื่น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในแต่ละบุคคล

อุปนิสัย 7 ประการไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากเป็นธรรมชาติของการพัฒนาการแต่ละอุปนิสัยจะเพิ่มขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป จากการพึ่งพาคนอื่นไปเป็นการพึ่งพาตัวเอง แล้วนำไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน บุคคลที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ ส่วนบุคคลที่พึ่งพาตัวเองมักจะทำในสิ่งที่ตนเองต้องการด้วยความพยายามของตนเอง และบุคคลที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มักจะร่วมกันทำงานเพื่อความสำเร็จสูงสุด โควี (Covey, 1989) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่าการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันนั้นจะเกิดขึ้นเฉพาะในคนที่พึ่งพาตัวเองได้แล้วเท่านั้น คนที่ต้องพึ่งพาคนอื่นไม่สามารถเลือกวิธีพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้ เนื่องจากพวกเขายังอยู่ด้วยตนเองไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้อุปนิสัยแรกๆ ของเจ็ดอุปนิสัยเกี่ยวข้องกับการเอาชนะใจตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการเริ่มต้นจากภายในสู่ภายนอก คือต้องเริ่มต้นที่ตัวเองก่อนตั้งแต่เบื้องต้น เริ่มต้นด้วยสิ่งที่อยู่ในตัวตนของตนเอง เมื่อบุคคลมีอุปนิสัยที่ทำให้สามารถชนะใจตัวเองได้แล้ว บุคคลนั้นจะมีความมั่นใจในตนเอง เรียนรู้จากตัวเองมากขึ้น รู้จักธรรมชาติของตน รู้คุณค่าที่มีอยู่ในตัวเอง ทำให้สามารถเปลี่ยนตัวเองจากคนที่ต้องพึ่งพาคนอื่นไปเป็นคนที่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ ดังที่กล่าวแล้วว่าการพัฒนาอุปนิสัยทั้งเจ็ดมีความต่อเนื่องกัน และโควี (Covey, 1989) ได้เสนอแนะว่าถ้าได้เรียนรู้และพัฒนาไปตามลำดับจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาตนเอง ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงเริ่มต้นจากอุปนิสัยความเป็นผู้คิดก้าวหน้าของบุคคลก่อนในอันดับแรก เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาอุปนิสัยอื่นๆ ตามลำดับลำดับของอุปนิสัยทั้งเจ็ดและความสัมพันธ์ระหว่างอุปนิสัยและผลที่ได้รับ ดังแสดงในภาพที่ 1

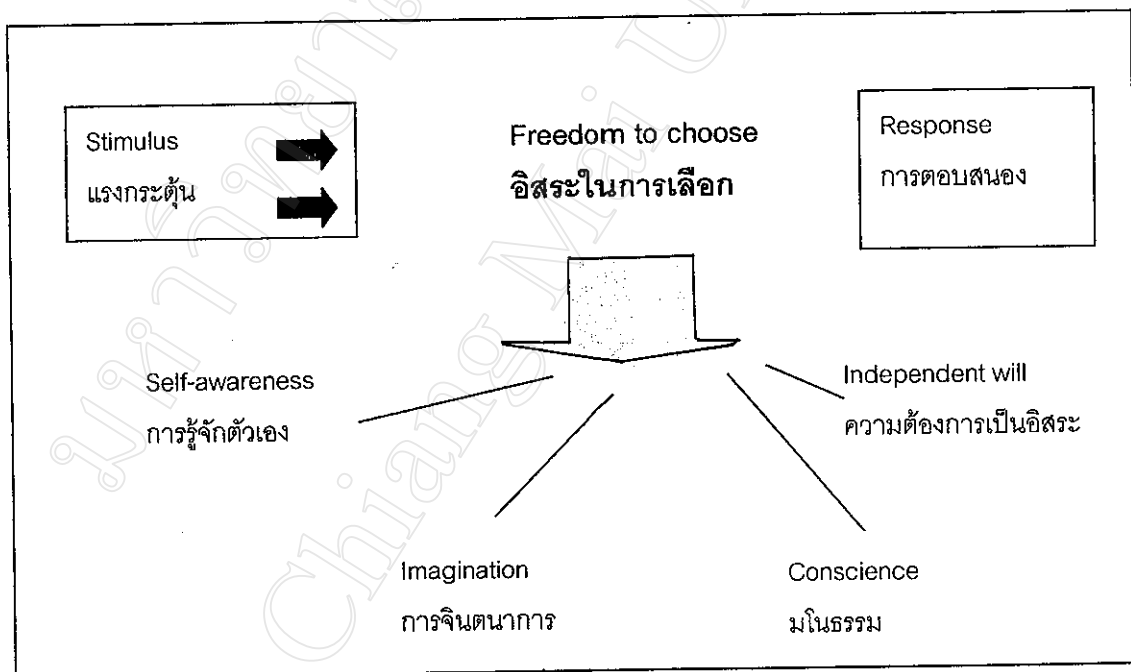


ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของอุปนิสัยทั้งเจ็ด

แหล่งที่มา. From "Proactive Model" by Covey, S. R. , 1989, The seven habits of highly effective people, pp. 53.

โควี (Covey, 1989) ได้แนวคิดความเป็นผู้คิดก้าวหน้าจาก วิกเตอร์ แฟรงก์ (Victor Frankl cited in Covey, 1989) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดและตัดสินใจเลือกของบุคคลจากการใช้แนวคิดของแฟรงก์ โควีอธิบายว่าเมื่อมีสิ่งเร้าหรือแรงกระตุ้น บุคคลจะคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ คิดถึงวิธีที่จะตอบสนองออกไปอย่างมีสติ และคำนึงถึงหลักการที่ถูกต้องเหมาะสมในการเลือกตอบสนองมากกว่าที่จะตอบสนองออกไปในแบบตั้งรับด้วยอารมณ์ หรือความรู้สึก

การที่บุคคลสามารถคิดพิจารณาหาทางเลือกในการตอบสนองออกไปนี้ มีพื้นฐานมาจากคุณสมบัติประจำตัวของบุคคลสี่ประการคือ การรู้จักตนเอง (self-awareness) การจินตนาการ (imagination) มโนธรรม (conscience) และความต้องการเป็นอิสระ (independent will) การรู้จักตนเองเป็นการสังเกตตนเองของบุคคลเพื่อพิจารณาตนเองให้รับรู้ว่าคุณลักษณะใด รู้สึกอย่างไร การจินตนาการเป็นการคิดถึงเรื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคต คิดในสิ่งทีนอกเหนือจากความเป็นจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มโนธรรม เป็นการคำนึงถึงสอดคล้องเหมาะสมของความคิดและการกระทำกับหลักการต่างๆ รวมถึงความเป็นเหตุเป็นผลของทั้งความคิดและการกระทำ ด้วยการตระหนักอยู่เสมอว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรควร อะไรไม่ควร และความต้องการเป็นอิสระเป็นเจตนาหรือความปรารถนาของบุคคลที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการชี้นำจากบุคคลอื่น และความต้องการเป็นอิสระนี้มีพื้นฐานมาจากการที่บุคคลรู้จักตัวเองแบบจำลองของความเป็นผู้คิดก้าวหน้าดังแสดงในภาพที่ 2



ภาพที่ 2 แบบจำลองความเป็นผู้คิดก้าวหน้า

แหล่งที่มา. From "Proactive Model" by Covey, S. R. , 1989, The seven habits of highly effective people, pp. 71.

จากการผสมผสานคุณสมบัติประจำตัวของบุคคล 4 ประการนี้ ทำให้บุคคลมีความคิด-อิสระในการหาทางเลือกของตนเองและแสดงออกโดยการเป็นผู้มีความรับผิดชอบในชีวิตของตน-

เอง สามารถตัดสินใจเลือกได้อย่างมีอิสระ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นจากสังคมหรือสิ่งแวดล้อมและไม่ขึ้นอยู่กับการชี้นำใดๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้คือ เรียกว่าความเป็นผู้คิดก้าวหน้า (proactive)

ความเป็นผู้คิดก้าวหน้าของบุคคลนั้นแสดงออกโดย การเป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้กระทำที่มุ่งเน้นที่ขอบเขตที่สามารถทำได้ซึ่งรวมทั้งการขยายขอบเขตที่ตัวเองสามารถทำได้ และกระตุ้นผู้อื่นให้เห็นขอบเขตและขยายขอบเขตที่สามารถทำได้ของ การเป็นผู้ริเริ่ม คือการที่บุคคลมีความคิดว่าตัวเองสามารถเลือกทำงานในสิ่งที่ตนเองต้องการได้ สามารถคิดริเริ่มกระทำสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องรอให้อะไรเกิดขึ้นก่อน ด้วยการคิดหาวิธีการหรือเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการทำงานอยู่เสมอ อีกทั้งมองเห็นโอกาสที่จะริเริ่มทำสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นในขณะที่ผู้อื่นเห็นว่าเป็นปัญหา ด้วยการมองปัญหาให้เป็นโอกาสในการกระทำ มีแนวคิดของการกระทำในสิ่งที่ตนอยู่นั้นให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยคิดใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เช่น คิดว่าอุปกรณ์ในที่ทำงานแม้จะมีอยู่อย่างจำกัดก็สามารถนำมาใช้ให้งานประสบความสำเร็จได้ สามารถมองเห็นและเสนอแนะปัญหาที่เกิดขึ้นในที่ทำงานก่อนผู้อื่น และคิดวิธีการใหม่ๆ หลายๆ วิธีในการแก้ไขปัญหา โดยคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นทุกๆ ปัญหามีทางแก้ไขหรือบรรเทาได้ ซึ่งการคิดหาแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นจะต้องพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ว่าส่วนหนึ่งมาจากการกระทำหรือข้อผิดพลาดของตัวเองหรือไม่ ถ้าใช่จะใช้แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยการเปลี่ยนแปลงที่แนวคิดของตนเองก่อน และก่อนที่จะกระทำการใดๆ จะนึกถึงผลที่จะเกิดขึ้นก่อนตัดสินใจลงมือกระทำการใดๆ เสมอ และเมื่อลงมือกระทำจะเลือกที่จะกระทำให้สิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง ไม่ใช่เป็นเพราะสถานการณ์รอบข้างบีบบังคับให้ต้องกระทำหรือทำเพราะผู้อื่นบอกหรือขอร้องให้ทำ หรือทำเพราะไม่มีทางเลือกอื่น ไม่ทำเพื่อต้องการทำตามอย่างผู้อื่น ซึ่งในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำนี้ จะลงมือกระทำในสิ่งที่ตนเองคิด เลือกและตัดสินใจทำ โดยไม่จำเป็นต้องถามความคิดเห็นจากบุคคลอื่น หรือทำเพื่อต้องการให้ผู้อื่นเกิดความพึงพอใจ อีกทั้งไม่ว่าจะอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสภาพอากาศแบบไหนก็ไม่ทำให้เกิดความแตกต่างในการกระทำ ซึ่งการลงมือกระทำนี้ยึดถือในหลักการและคุณค่าของสิ่งที่ทำ ไม่ใช่ยึดถือความรู้สึกหรืออารมณ์เป็นที่ตั้ง มีความมุ่งมั่นในสิ่งที่ตนเองกระทำ ไม่ท้อถอยเมื่อมีอุปสรรค หรือเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ไม่ปล่อยให้ชีวิตเป็นไปตามโชคชะตา เช่น คิดว่าที่ชีวิตของตนเป็นอย่างนี้ หรือที่เกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้น เป็นเพราะกรรม หรือโชคชะตาได้กำหนดไว้แล้ว แต่จะพยายามแก้ไขปัญหาดังที่ที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ด้วยการแก้ไขที่ตัวของตัวเองก่อน

การเป็นผู้กระทำที่เน้นการกระทำที่สามารถทำได้ บุคคลที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้า นอกจากจะทำในสิ่งที่เลือกแล้วยังคิดและริเริ่มทำในสิ่งใหม่ๆ อีกด้วย ในการเลือกลงมือที่จะกระทำนี้จะมุ่งเน้นเฉพาะในขอบเขตที่ตนเองสามารถทำได้ เนื่องจากในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคลมี

เรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกับมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของตนเองและครอบครัว เรื่องปัญหาในที่ทำงาน เรื่องเกี่ยวกับสงคราม เรื่องหนี้สินของประเทศ และเรื่องอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งเหล่านี้เป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว มักมีเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เมื่อพิจารณาดูในเรื่องเหล่านี้ เห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีบางอย่างที่เราควบคุมไม่ได้ และบางอย่างที่เรามีอำนาจควบคุมได้ การมุ่งเน้นในขอบเขตที่สามารถทำได้นี้ เป็นการตระหนักถึงขอบเขตที่ตัวเองสามารถทำได้ โดยคิดก่อนว่าตนเองจะเป็นอะไร ตนเองมีข้อดีข้อด้อยอย่างไรบ้าง แล้วพยายามทำในสิ่งที่ตนเองสามารถทำได้อย่างเต็มที่ อย่างดีที่สุดด้วยตัวของตัวเอง ด้วยการใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพในการทำงาน เมื่อเกิดปัญหาจะมองหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวเองก่อน และคิดว่าตัวเองสามารถปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้ มีความยึดมั่นในสัญญาที่ได้ให้กับทั้งตัวเองและผู้อื่น ด้วยการพยายามทำงานให้สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ และก่อนที่จะรับปากทำงานให้กับผู้อื่นจะพิจารณาความเป็นไปได้ก่อนเสมอ เมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้นก็ยอมรับแล้วเรียนรู้ในความผิดพลาดนั้น และทำการแก้ไขทันที และถือว่าความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนี้เป็นบทเรียนสำหรับสิ่งที่จะทำต่อไปในอนาคต สำหรับปัญหาหรือสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ก็สามารถอยู่กับสิ่งนั้นได้อย่างมีความสุข ด้วยการยอมรับและเรียนรู้ที่จะอยู่กับสิ่งนั้น

การขยายขอบเขตที่สามารถทำได้ บุคคลที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้าเมื่อสามารถกระทำในขอบเขตที่ตนเองสามารถทำได้แล้ว ก็จะพยายามขยายขอบเขตที่ตนเองสามารถทำได้ให้ขยายวงกว้างขึ้น ซึ่งการขยายขอบเขตนั้นอาจรวมไปถึงการทำให้ผู้อื่นรับรู้ โดยทำให้ผู้อื่นได้รับรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นที่ต้องการ หรืออีกนัยหนึ่งคือทำให้ผู้อื่นรับรู้ขอบเขตที่เขาสามารถทำได้โดยที่ผู้อื่นไม่คิดและรู้สึกว่าถูกคุกคาม ด้วยการเคารพ ยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคล ให้โอกาสคนอื่นๆ ได้แสดงความคิดเห็น และสร้างบรรยากาศให้ผู้อื่นได้ใช้ความคิด และใช้โอกาสในการหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งในลักษณะนี้ทำให้ผู้อื่นสามารถขยายขอบเขตของตน เป็นการสร้างบรรยากาศให้บุคคลอื่นสามารถเลือกตอบสนองในสิ่งที่ตัวเขาเองสามารถทำได้ เป็นการทำงานด้วยการคำนึงถึงคุณค่าของสิ่งที่ทำ ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจ และริเริ่มสิ่งใหม่ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดหรือปฏิบัติในงาน

การแสดงออกทั้งสามประการของความเป็นผู้คิดก้าวหน้านี้ ไม่สามารถแยกออกจากกันชัดเจน ในการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่บุคคลที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้าจะแสดงออกทั้งสามลักษณะในเวลาเดียวกันในบางเวลา

ลักษณะของผู้ที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้า

จากแนวคิดความเป็นผู้คิดก้าวหน้าของโคเว (Covey, 1989) ประกอบกับลักษณะที่แสดงถึงความเป็นผู้คิดก้าวหน้าของบุคคล สามารถบอกถึงลักษณะโดยทั่วไปของบุคคลที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้า ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง โดยรู้จักหรือตระหนักในความรับผิดชอบของตน ไม่โทษสิ่งแวดล้อม สถานการณ์หรือเงื่อนไขต่างๆ พฤติกรรมหรือการกระทำต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาจากการเลือก การไตร่ตรองอย่างมีสติรอบคอบ คำนึงถึงคุณค่าของทางเลือกที่จะตอบสนองในสิ่งที่ตนเองเลือกกระทำมากกว่าผลผลิตที่จะได้รับหรือความรู้สึกที่มี
2. เป็นคนรู้จักตัวเอง รู้ว่าตัวเองคิด และต้องการอะไร รู้ว่าตัวเองมีพลังอำนาจและความสามารถในการทำอะไรได้มากน้อยแค่ไหน และรู้ซึ่งถึงคุณค่าของตัวเอง เวลาที่มีใครวิพากษ์วิจารณ์ หรือยกย่อง สามารถรับฟังได้โดยไม่ คล้อยตามไปทั้งหมดแต่รับฟังด้วยเหตุผล
3. เป็นคนมีสติสัมปชัญญะ คือรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ว่าตนเองกำลังทำอะไร และทำไปเพื่ออะไร รู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก คำนึงถึงความถูกต้องและมีศีลธรรม
4. เป็นคนที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มองโลกตามที่เป็นอยู่จริงจากมุมมองที่ตัวเองมองเห็นอยู่ มิใช่คาดหมายว่าถ้าตัวเองเป็นคนอื่นแล้วจะมองอย่างไร สามารถบอกได้อย่างมั่นใจว่าภาพของโลกที่ตัวเองมองเห็นเป็นอย่างไร ซึ่งอาจไม่เหมือนกับที่คนอื่นมอง แต่สามารถยอมรับได้ เพราะเป็นคนที่ยอมรับในความแตกต่าง มีความเคารพในศักดิ์ศรีและความคิดเห็นของคนอื่น ยอมรับในธรรมชาติของคนอื่น สามารถพิจารณาจุดอ่อนของคนอื่นด้วยเมตตาธรรม นอกจากไม่กล่าวโทษแล้วยังพยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นโอกาสให้บุคคลอื่น ได้หาทางแก้ไขปัญหาด้วยตัวของเขาเอง
5. เป็นคนที่ทำงานในเชิงรุกมากกว่ารับ ริเริ่มกระทำโดยไม่จำเป็นต้องรอให้อะไรเกิดขึ้นก่อน และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำ
6. เป็นแบบอย่างให้กับคนอื่น และทำในสิ่งที่มากกว่าที่คนอื่นคาดหวังไว้
7. สามารถทำงานกับทุกคนได้อย่างไม่มีปัญหา ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาเสียเองหรือไม่เป็นส่วนหนึ่งของปัญหา สามารถแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนแปลงลงจากตัวเองก่อน ด้วยการเลือกทำในสิ่งที่เป็นไปได้ ในสิ่งที่ตัวเองเป็นอยู่และทำในสิ่งที่ตัวเองสามารถทำได้

8. สามารถหาวิธีจัดการสิ่งที่เป็นปัญหาด้วยการประเมินความสามารถที่ตัวเองมีอยู่ แล้วคิดหาวิธีหรือแนวทางเลือกที่เป็นไปได้ที่ตัวเองสามารถทำได้ มาจัดการกับสิ่งที่เป็นปัญหานั้น สำหรับปัญหาหรือสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ก็สามารถอยู่กับสิ่งนั้นได้อย่างมีความสุข ด้วยการยอมรับ และเรียนรู้ที่จะอยู่กับสิ่งนั้น

9. เป็นคนที่มีอิสระภาพทางใจ คือเป็นเจ้าของตัวเองอย่างสมบูรณ์ สามารถดำเนินชีวิตและเลือกใช้พฤติกรรมตามที่ตัวเองกำหนด คนอื่นไม่สามารถมาแทรกแซงหรือบีบเบียนเป้าหมายที่ตนเองต้องการได้ และไม่ยึดถือผู้อื่นเป็นที่พึ่งทางใจ

10. เมื่อเกิดความผิดพลาดขึ้นก็จะยอมรับผิด แล้วเรียนรู้ที่จะแก้ไขทันที

11. เป็นคนที่รักษาสัญญาทั้งที่สัญญากับตัวเอง และที่สัญญากับผู้อื่นและยึดมั่นในคำสัญญา

การพัฒนาความเป็นผู้คิดก้าวหน้า

การที่บุคคลจะพัฒนาหรือปรับปรุงสิ่งใดนั้น บุคคลควรจะได้ประเมินผลสิ่งนั้นเสียก่อน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2526) สำหรับความเป็นผู้คิดก้าวหน้าก็เช่นกัน โควี (Covey, 1989) ได้เสนอแนะให้บุคคลสำรวจหรือประเมินตนเองก่อนว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้าหรือไม่ ถ้าพบว่าตัวเองไม่เป็นผู้ที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้าก็เสนอแนะให้สร้าง หรือพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง โดยได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้าไว้ว่า บุคคลสามารถเรียนรู้และพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้าได้จากการดำเนินชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคลเอง ว่าบุคคลนั้นได้ให้และรักษาสัญญาที่ให้กับทั้งตนเองและผู้อื่นไว้อย่างไร เผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร ตอบสนองต่อสิ่งที่เข้ามากระตุ้นอย่างไร มองปัญหาของตัวเองอย่างไร ให้ความสนใจกับกำลังความสามารถอันไหนของตน และภาษาที่ตนเองใช้เป็นอย่างไร นอกจากนี้เขายังได้เสนอให้บุคคลทดลองฝึกตัวเองตามหลักการของการเป็นผู้คิดก้าวหน้า ว่าภายในเวลา 30 วัน แต่ละบุคคลสามารถทำสิ่งดังต่อไปนี้ได้ มากน้อยเพียงใด

1. ให้คำมั่นสัญญาไว้อย่างไรแล้วสามารถปฏิบัติตามเพื่อรักษาสัญญานั้น
2. ทำตัวเป็นแสงสว่างนำทางผู้อื่น ไม่ใช่เป็นผู้ตัดสินความผิดของคนอื่น
3. ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ใช่เป็นนักวิจารณ์
4. เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหา ไม่ใช่ส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหา
5. เมื่อทำอะไรผิดแล้วยอมรับผิด แก้ไขสิ่งที่ผิดและเรียนรู้จากความผิดพลาด

6. ไม่โทษสิ่งต่างๆ ไม่ตำหนิหรือกล่าวหาคนอื่น ทำในสิ่งที่ตัวเองสามารถควบคุมได้ โดยทำกับตัวเองและทำในสิ่งที่เป็นไปได้

7. พิจารณาจุดด้อยของบุคคลอื่นด้วยความต้องการช่วยเหลือ ไม่ใช่เพื่อกล่าวโทษ ไม่ได้มองว่าพวกเขาควรทำหรือไม่ควรทำอะไร แต่มองว่าเราจะเลือกตอบสนองต่อสถานการณ์หรือเรื่องเหล่านี้อย่างไร และเราสามารถทำอะไรได้

8. หยุดคิดว่าปัญหาเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ไม่ใช่เกิดจากตัวเราเอง

แนวคิดในการพัฒนาความเป็นผู้คิดก้าวหน้าที่โควีเสนอแนะไว้นี้ ไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ที่ประเมินตนเองแล้วพบว่าตัวเองไม่เป็นผู้ที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้าเท่านั้น ผู้ที่พบว่าตนเองมีความเป็นผู้คิดก้าวหน้าอยู่บ้างแล้วก็สามารถนำไปฝึกปฏิบัติได้ เพราะโควี (Covey, 1991) เชื่อว่า การพัฒนาและการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งโควีได้ให้แบบฝึกหัดไว้ดังนี้

1. ในแต่ละวันให้ฟังและพิจารณาภาษาที่ตนเองและที่คนรอบข้างใช้ เนื่องจากภาษาที่แต่ละบุคคลใช้ในชีวิตประจำวันเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้น มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้าหรือไม่ โดยในภาษาที่บุคคลที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้าจะแสดงออกถึงการเลือกกระทำ หรือ ความรับผิดชอบ เช่น “ฉันเลือก...” “ผมต้องการ...” หรือ “ฉันสามารถเลือกวิธีทำได้” เป็นต้น ส่วนในภาษาของบุคคลที่ไม่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้า มักเป็นประโยคที่แสดงถึงการไม่รับผิดชอบหรือ ปิดความรับผิดชอบ รวมทั้งเป็นประโยคที่แสดงออกถึงความรู้สึก เช่น “ถ้าเพียงแต่...” “ฉันจำเป็นต้อง...” หรือ “ผมทำอย่างนั้นไม่ได้ ผมไม่มีเวลา” เป็นต้น

2. ให้กำหนดเหตุการณ์ที่บุคคลนั้นอาจจะต้องเผชิญในอนาคต จากประสบการณ์เดิมที่บุคคลนั้นตอบสนองแบบต้งรับ โดยกำหนดใหม่ในขอบเขตความสามารถที่บุคคลนั้นสามารถทำได้

3. พิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพื่อจำแนกว่าปัญหาเหล่านั้นเป็นปัญหาที่ควบคุมได้โดยตรง ปัญหาที่สามารถควบคุมได้โดยอ้อม หรือ เป็นปัญหาที่ไม่สามารถควบคุมได้ แล้วหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยทำการแก้ไขในสิ่งที่อยู่ในขอบเขตที่ตนเองสามารถทำได้เป็นขั้นตอนแรก

4. พิจารณาและสังเกตถึงความเปลี่ยนแปลงภายในขอบเขตที่สามารถทำได้ของตนเอง เมื่อทดลองฝึกหัดตนเองตามหลักการความเป็นผู้คิดก้าวหน้า

ความเป็นผู้คิดก้าวหน้าของพยาบาลวิชาชีพ

แนวคิดความเป็นผู้คิดก้าวหน้าเป็นแนวคิดที่เพิ่งเป็นที่สนใจในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีการศึกษาความเป็นผู้คิดก้าวหน้าของพยาบาลวิชาชีพโดยตรง แต่จากงานวิจัยที่ศึกษาแนวคิดใกล้เคียงกับความเป็นผู้คิดก้าวหน้า สะท้อนให้เห็นว่าพยาบาลวิชาชีพยังต้องการพัฒนาความเป็นผู้คิดก้าวหน้า เช่น การศึกษาเกี่ยวกับเอกลักษณ์หรือความเป็นอิสระในวิชาชีพ จากการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจในสถานที่ทำงานของพยาบาลชาวอังกฤษและออสเตรเลีย ของ อัดัมสัน คินนี และวิลสัน-บาร์เน็ตท์ (Adamson, Keeney & Wilson-Barnett, 1995) พบว่า พยาบาลทั้งสองประเทศไม่พึงพอใจต่อสถานที่ทำงาน เพราะรับรู้ว่าคุณภาพงานของตนเองอยู่ในฐานะผู้ได้บังคับบัญชาของวิชาชีพแพทย์ ตนเองไม่มีความเป็นอิสระในวิชาชีพ ทำให้มองตัวเองว่ามีฐานะวิชาชีพที่ต่ำกว่าวิชาชีพแพทย์ หรือการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจในการเลือกตัดสินใจของตนเองของพยาบาล สมิท (Smith, 1996) ศึกษาการตัดสินใจในทางจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการให้พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานเป็นกะจากหลายๆ โรงพยาบาล จำนวน 19 คนอธิบายถึงประสบการณ์การตัดสินใจทางจริยธรรมในการปฏิบัติงานของตนเอง และพบว่าพยาบาลไม่ทุกคนที่รู้จักอำนาจหน้าที่ของตนเองในการตัดสินใจทางจริยธรรม เพราะพยาบาลบางคนยังมองและรับรู้ว่าตัวเองขาดพลังอำนาจในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ในขณะที่คนอื่น ๆ ยอมรับในอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจนั้น

สำหรับในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จากการศึกษารื่องการสร้างแบบพรรณนาลักษณะงานพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ของเอื้องทิพย์ คำปัน (2539) พบว่า กลุ่มตัวอย่างพยาบาลประจำการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 26 คนจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 48 คนมีความเห็นว่า การปฏิบัติงานของพยาบาลไม่มีความเหมาะสม มีการทำงานเกินขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ เช่น ทำงานในหน้าที่แพทย์ ทำหน้าที่คิดเงิน ทำหน้าที่แทนนักสังคมสงเคราะห์ในวันหยุดและนอกเวลาราชการ รวมทั้งให้เคมีบำบัด และยังให้ความสำคัญในเรื่องการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ไม่อิสระมากกว่าหน้าที่ที่เป็นอิสระด้วย แสดงให้เห็นว่าพยาบาลประจำการไม่กล้าปฏิเสธคำขอร้อง และยินยอมทำงานหนักเกินภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบของตน การศึกษาของ สมใจ ศิริะกมล (2540) เรื่องการพึงพิงร่วมและความเหนียวแน่นของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ พบว่าหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ มีการพึงพิงร่วมอยู่ในระดับเล็กน้อยถึงปานกลางตามลำดับ โดยการพึงพิงร่วมนี้ เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่เป็นตัวของตัวเอง

ของบุคคล โดยมีลักษณะการแสดงที่สำคัญคือ การมุ่งใส่ใจในความรู้สึกและกิจวัตรของผู้อื่นมากกว่าความรู้สึกหรือกิจวัตรของตนเอง รวมทั้งมีลักษณะมุ่งให้ความสำคัญกับเรื่องสัมพันธ์ภาพมากจนเกินไป ซึ่งจากผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ทั้ง 2 เรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของพยาบาลที่ตรงกันข้ามกับคุณลักษณะของผู้ที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้า แต่ก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ไม่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้า

ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นผู้คิดก้าวหน้าของพยาบาลวิชาชีพ

จากการทบทวนเอกสารบทความเกี่ยวกับความเป็นผู้คิดก้าวหน้า ยังไม่พบปัจจัยที่ส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาตนเองให้เป็นผู้คิดก้าวหน้า เนื่องจากไม่พบว่ามีรายงานการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นผู้คิดก้าวหน้า หรือกล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้คิดก้าวหน้า แต่จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติพื้นฐานของการเป็นผู้คิดก้าวหน้า คือ การรู้จักตัวเอง การจินตนาการ มโนธรรม และความต้องการเป็นอิสระ พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณสมบัติดังกล่าว ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และสถานที่ที่ปฏิบัติ

1. ระดับการศึกษา การศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของพยาบาลและความเป็นอิสระในวิชาชีพ พบว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอิสระในวิชาชีพการพยาบาล ดังการศึกษาของซูทเซนโฮเฟอร์และมุสเซอร์ (Suchutzenhofer & Musser, 1994) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและความเป็นอิสระในวิชาชีพการพยาบาล ในพยาบาลวิชาชีพ 2000 คนจาก 4 รัฐในสหรัฐอเมริกา และได้รับการตอบกลับมา 542 คน ผลการศึกษพบว่าปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความเป็นอิสระในวิชาชีพการพยาบาลได้แก่ ระดับการศึกษา โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะแสดงความเป็นอิสระในวิชาชีพสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า และการศึกษาของเฟอร์กูสัน (Ferguson, 1996) เรื่องการรับรู้ความเป็นอิสระของพยาบาล กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอิสระนั้น โดยศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ความเป็นอิสระของพยาบาลกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอิสระนั้น โดยศึกษาในพยาบาลวิชาชีพจำนวน 85 คนที่ทำงานในโรงพยาบาล 2 แห่งในแคนาดา แล้วพบว่าพยาบาลที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีและดูแลผู้ป่วยด้วยระบบพยาบาลเจ้าของไข้ จะมีความเป็นอิสระสูง ในขณะที่พยาบาลที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาและปฏิบัติการพยาบาลตามหน้าที่หรือเป็นทีมจะเป็นกลุ่มที่มีความเป็นอิสระต่ำ

การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในวิชาชีพและการตัดสินใจของพยาบาล พบว่ามีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษามีผลต่อตัวแปรนี้ เช่น โฮลล์ (Holl, 1994) ศึกษาคุณลักษณะของพยาบาลวิชาชีพและความเชื่อในวิชาชีพและการตัดสินใจของพยาบาลวิชาชีพ ในพยาบาลจำนวน 133 คน ผลการศึกษาพบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความเชื่อในวิชาชีพและการตัดสินใจของพยาบาลวิชาชีพ และการศึกษาของบีเคน (Beeken, 1997) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมีวิจารณญาณและอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองของพยาบาลประจำการกับคุณสมบัติที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการพยาบาล ด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารการพยาบาลจำนวน 35 คน และทดสอบทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของพยาบาลประจำการจำนวน 100 คน พบว่าพยาบาลประจำการที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีคะแนนของการทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าพยาบาลประจำการที่มีการศึกษาในระดับประกาศนียบัตร

2. ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งในการปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของพยาบาลวิชาชีพ เนื่องจากผู้บริหารการพยาบาลเปรียบเสมือนผู้นำของวิชาชีพที่สามารถตัดสินใจได้ ในระดับหน่วยงาน จึงต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นแบบอย่างที่ดี ในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล (Adams, Miller, & Beck, 1996) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ตำแหน่งในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับคุณสมบัติด้านความต้องการเป็นอิสระในวิชาชีพการพยาบาล เช่น การศึกษาของซูเทินโฮเฟอร์และมุสเซอร์ (Suchutzenhofer & Musser, 1994) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและความเป็นอิสระในวิชาชีพการพยาบาล ในพยาบาลวิชาชีพ 2000 คนจาก 4 รัฐในสหรัฐอเมริกา และได้รับการตอบกลับมา 542 คน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความเป็นอิสระในวิชาชีพการพยาบาลได้แก่ ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน โดยพบว่าผู้บริหารมีความเป็นอิสระในวิชาชีพสูงกว่าพยาบาลประจำการ และการศึกษาของคิคุชิและฮาราดะ (Kikuchi & Harada, 1997) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระในวิชาชีพกับปัจจัยส่วนบุคคลและตัวแปรทางด้านจิตวิทยาในพยาบาลวิชาชีพ 370 คน ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไปในญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่าความเป็นอิสระในวิชาชีพการพยาบาลเพิ่มขึ้นตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าตำแหน่งในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีผลต่อการแสดงความเป็นอิสระในวิชาชีพของพยาบาล

3. สถานที่ปฏิบัติงาน สถานที่ที่ปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นสภาพแวดล้อมกายภาพที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหรือพฤติกรรมของบุคคล ดังที่เลวิน (Lewin, 1951 อ้างถึงใน

วิลลิสท์ (หริยางกูร, 2535) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมมนุษย์นั้นเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลภายในตัวบุคคล กับอิทธิพลภายนอกที่แต่ละบุคคลรับรู้ด้วย บุคคลจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร และเมื่อไร จึงไม่ได้ถูกกำหนดโดยความต้องการของมนุษย์ หรือโดยสิ่งเร้าภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ถูกกำหนดโดยอิทธิพลมากมายทั้งภายในและภายนอกที่สัมพันธ์กันตามที่เป็นประสบการณ์ของบุคคล จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า สถานที่ที่ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับคุณสมบัติด้านความต้องการเป็นอิสระในวิชาชีพการพยาบาล เช่น การศึกษาของคิคุชิและฮาราดะ (Kikuchi & Harada, 1997) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระในวิชาชีพกับปัจจัยส่วนบุคคลและตัวแปรทางด้านจิตวิทยาในพยาบาลวิชาชีพ 370 คน ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไปในญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนักและห้องผ่าตัดจะมีระดับคะแนนของความเป็นอิสระในวิชาชีพการพยาบาลสูงกว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยและคลินิกผู้ป่วยนอก และการศึกษาของซุทเซนโฮเฟอร์และมุสเซอร์ (Suchtzenhofer & Musser, 1994) ที่พบว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานที่ที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีระดับของความเป็นอิสระต่างกัน

การศึกษาที่เกี่ยวกับความเชื่อในวิชาชีพและการตัดสินใจของพยาบาล พบว่ามีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า สถานที่ที่ปฏิบัติงานมีผลต่อตัวแปรนี้ เช่นการศึกษาของโฮลล์ (Holl, 1994) ที่ศึกษาคุณลักษณะของพยาบาลวิชาชีพและความเชื่อในวิชาชีพและการตัดสินใจของพยาบาลวิชาชีพ ในพยาบาลจำนวน 133 คน ผลการศึกษาพบว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยวิกฤตมีระดับความเชื่อมั่นในวิชาชีพและระดับการตัดสินใจสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยอื่นๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติที่เป็นพื้นฐานของความเป็นผู้คิดก้าวหน้า อาจกล่าวได้ว่า ระดับการศึกษา ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และสถานที่ที่ปฏิบัติงาน อาจมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นผู้คิดก้าวหน้า

การประเมินความเป็นผู้คิดก้าวหน้า

โควี (Covey, 1989) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้คิดก้าวหน้าไว้ว่า บุคคลสามารถเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถนี้ได้ จากการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองซึ่งรวมถึงการปฏิบัติงานประจำวันด้วย แต่ก่อนที่จะสร้างหรือพัฒนานั้น บุคคลต้องสำรวจหรือประเมินตนเองก่อนว่า ตนเองเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้คิดก้าวหน้าหรือไม่ ประกอบกับ

แนวคิดความเป็นผู้คิดก้าวหน้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองของบุคคลในส่วนของกระบวนการคิดและการตัดสินใจเลือก ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประเมินความเป็นผู้คิดก้าวหน้าของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์เชียงใหม่ จากแบบสอบถามความเห็นในการปฏิบัติงานประจำวัน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดความเป็นผู้คิดก้าวหน้า ของโควี (Covey, 1989) ลักษณะของแบบประเมินนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองของบุคคลทั้งในด้านความคิดและการกระทำที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานประจำวัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดความเป็นผู้คิดก้าวหน้า (Being Proactive) ของโควี (Covey, 1989) ซึ่งอธิบายว่าความเป็นผู้คิดก้าวหน้าเป็นการที่บุคคลมีอิสระในการหาทางเลือกของตนเอง เป็นผู้มีความรับผิดชอบในชีวิตตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกได้อย่างอิสระโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นจากสังคมหรือสิ่งแวดล้อม โดยแสดงออกในการเป็นผู้ริเริ่ม ที่มีความคิดว่าตัวเองสามารถเลือกทำงานในสิ่งที่ตนเองต้องการได้ สามารถคิดริเริ่มกระทำสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องรอให้อะไรเกิดขึ้นก่อน ด้วยการคิดหาวิธีหรือเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการทำงานอยู่เสมอ คิดวิธีการใหม่ๆ หลายๆ วิธีในการแก้ไขปัญหา ลงมือกระทำในสิ่งที่ตนเองคิด เลือก และตัดสินใจด้วยความมุ่งมั่นอย่างยึดถือในหลักการและคุณค่าของสิ่งที่ทำ ไม่ใช่ยึดถือความรู้สึกหรืออารมณ์เป็นที่ตั้ง การเป็นผู้กระทำที่มุ่งเน้นที่ขอบเขตที่สามารถทำได้ เป็นการที่บุคคลตระหนักถึงขอบเขตที่ตนเองสามารถทำได้ แล้วพยายามทำในสิ่งที่ตนเองสามารถทำได้ อย่างเต็มที่ อย่างดีที่สุดด้วยตัวของตัวเอง และการขยายขอบเขตที่สามารถทำได้ ซึ่งเป็นทั้งการขยายขอบเขตที่ตนเองสามารถทำได้ และกระตุ้นผู้อื่นให้เห็นขอบเขตและขยายขอบเขตที่เขาสามารถทำได้ ปัจจัยที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับความเป็นผู้คิดก้าวหน้า ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และสถานที่ที่ปฏิบัติงาน ได้มาจากการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง